УДК 347.9
DOI https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-39-1-110-118

PRIMA FACIE ДОКАЗИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ

Скупінський О. В., Гніденко В. І.

PRIMA FACIE EVIDENCE IN PRACTICE OF ECtHR

Skupinskyi O., Hnidenko V.

У статті досліджено питання доказування у структурі рішень Європейського суду з прав людини. Зокрема, основну увагу приділено використанню обставини «prima facie» через призму рішень Європейського суду з прав людини, які ілюструють можливі ситуації у яких доречно користуватися даною обставиною. Використання обставини «prima facie» безпосередньо пов'язане з покладенням тягаря доведення зі сторони позивача на сторону відповідача. Увага до інституту доказування з урахуванням обставини «prima facie» пов'язане з тією фундаментальною роллю, яку вона продовжує грати в міжнародному правосудді, така практика Європейського суду з прав людини направлена на справедливу організацію судової системи, коли законодавчо регламентовані і дотримувані на практиці гарантії пропорційні законним очікуванням суспільства.

Ключові слова: *правосуддя, доказування, тягар доказування судовий розгляд, практика ЄСПЛ.*

Постановка проблеми. Сучасне українське процесуальне законодавство та законодавство зарубіжних країн приділяють велику увагу проблемам вирішення питання щодо тягаря доказування. В основному в законодавстві зарубіжних країн, як і в Україні, згадується принцип презумпції добросовісності та раціональності представлених доказів. Як правило, через процесуальну недоброчесність законодавство різних країн передбачає зловживання правом, яке формально виглядає як законне діяння, але може суттєво вплинути на своєчасність рішення чи зміст самого рішення.

Переходячи до цього теоретичного підходу, слід сказати, що, з одного боку, докази є частиною кожного процесуального інституту кожної національної правової системи, що виникли в часи, коли зізнання вважалося *«regina probationum»* або коли зізнання було допустимим навіть якщо воно було отримане за допомогою катування. Сьогодні система доказів суворо організована і направлена на встановлення об'єктивного рішення у справі а тягар доказування покладено на сторону, яка підтримує обвинувачення.

З іншого боку, підхід Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), пов'язаний з поняттями доказів та доказування, є особливим. Змушений, за своєю суттю, застосовувати різні погляди на систему доказів відповідно до законодавства різних держав-членів та враховуючи власне призначення (слідкувати за дотриманням прав людини), ЄСПЛ розробив свій власний підхід у цьому питанні. Іншими словами, поняття доказів і доказування є автономним та має особливе значення в судовій практиці Суду. Зокрема

окреме місце у процесі доказування займає обставина «prima facie».

Стан дослідження. Окремі питання стосовно тягаря доказування досліджували А. М. Безносюк, В. В. Вапнярчук, Н. В. Глинська, І. В. Гловюк, В. П. Гмирко, , К. Б. Калиновський, О. В. Капліна, Р. О. Куйбіда, Л. М. Н. О. Марчук, П. М. Рабінович, І. В. Решетнікова, М. В. Сіроткіна, А. С. Степаненко, С. Я. Фурса, Т. І. Фулей, М. І. Хавронюк, М. Є. Шумило, Т. В. Цюра, Г. Ю. Юдківська та інші, але окремих досліджень присвячених використанню обставини «prima facie» у практиці ЄСПЛ не було проведено.

Метою цієї статті є аналіз сутності стандарту процесуального доказування та використання обставини «prima facie» у практиці Європейського суду з прав людини.

Виклад основного матеріалу. Щодо тягаря доказування, ЄСПЛ дотримується принципу «тягар доказування лежить на стороні, яка стверджує». Таким чином, за загальним правилом, ЄСПЛ покладає тягар доказування на заявника. Він виходить із припущення, що заявник зобов'язаний визнати всі ті факти, які він назвав порушенням своїх прав відповідальними державними органами. Як виняток із цього загального правила, ЄСПЛ може вимагати від державних органів-відповідачів доказів та інформації, необхідної для вирішення справи.

У випадках, коли лише органи держави-відповідача мають доступ до інформації, яка може підтвердити або відхилити заяви заявника, на них лежить тягар доказування, ситуація, коли органи держави-відповідача зобов'язані надати повні та переконливі пояснення щодо справи. Якщо держава-респондент не подає необхідну інформацію без достовірних та поважних причин такої поведінки, ЄСПЛ має право вважати аргументи заявника обґрунтованими

Однак рівень переконання, необхідний для досягнення конкретного висновку та розподілу тягаря доказування між сторонами, нерозривно пов'язаний із конкретними обставинами справи, характером звинувачень сторін та характером порушеного права, яке гарантоване Конвенцією про захист прав та основоположних свобод (далі – ЄКПЛ). В принципі, доказові вимоги залежать від конкретного порушення, заявленого до ЄСПЛ, у тому числі і необхідності використання обставини «prima facie».

«Prima facie» – це юридична конструкція, яка означає, що сторона має достатньо доказів для початку судового розгляду або винесення судового рішення. Відповідно до словника Блека, «може означати «з першого погляду», наскільки можна судити з першого роз'яснення (as far as can be judged from the first disclosure), ймовірно (presumably) і т.п. Далі пояснюється, що сторона судового спору має «prima facie» випадок тоді, коли призводить в свою користь докази, досить сильні для того, щоб вимагати відповіді від опонента. В такому випадку «prima facie» випадок встановлений достатніми доказами і може бути подоланий тільки спростовуючим доказами, наданими іншою стороною [1, с.938].

Термін «prima facie» виник в стародавньому Римі, однак в міжнародне кримінально-процесуальне право був запозичений з англо-саксонської моделі кримінального процесу, яке виявило значний вплив на міжнародне кримінально-процесуальне право [2, с.4]. Обставина «prima facie» – це вірна обставина, до тих пір, поки воно ніким, ні в якому вигляді не оскаржена.

У рішенні ЄСПЛ *Case of Tangiyeva v. Russia (Тангієва проти Російської Федерації)* визначено, що «стандарт «prima facie» дотриманий, коли обвинувачений зміг запропонувати «стрункy, правдоподібну і несуперечливу версію» подій, яка дає підстави для

зміни сторони на яку покладено обов'язок доведення» [3]. Тобто, у даному випадку ЄСПЛ відходить від стандартного принципу «тягар доказування лежить на стороні, яка стверджує» та покладає цей обов'язок на іншу сторону, тобто на державу проти якої подано позов. Вважається, що наданих доказів достатньо для початку судового процесу.

Як зазначають С.Я. Фурса та Т.В. Цюра, поняття «достатність доказів» назвати новим важко, оскільки воно має доволі широке застосування в юридичній літературі та судовій практиці. З цим поняттям пов'язується можливість оцінити певну обставину як встановлену. При цьому, в судовій практиці кожна сторона надає суду свій аналіз достатності доказів, але суд в своєму рішенні має констатувати обґрунтованість сторонами заявлених позовних вимог [4, с. 191].

Т.В. Руда зазначає, що «в юридичній літературі та судовій практиці в залежності від конкретних обставин справи розмежовують два види достатності доказів: очевидна достатність ("prima facie evidence") та задовільна достатність ("satisfactory evidence"). Очевидно достатніми є докази, яких згідно з законом достатньо для встановлення певного факту або усієї сукупності фактів, що обґрунтовують вимоги або заперечення сторони, доти, доки існування цього факту не буде заперечене іншими доказами» [5, с. 546]. Тобто такі докази не є безспірними, але якщо протилежна сторона не надасть належні докази для їх спростування, вони є достатніми для ухвалення рішення на користь особи, яка їх подала [6, с. 1220].

Наприклад, у справах про заподіяння шкоди позивач має довести такі обставини: 1) фактичне заподіяння шкоди; 2) наявність у відповідача обов'язку не вчиняти певні дії, які можуть завдати шкоду; 3) порушення відповідачем цього обов'язку; 4) порушення було безпосередньою причиною заподіяної шкоди. У разі підтвердження позивачем цих чотирьох обставин належними, допустимими і достовірними доказами, їх буде очевидно достатньо для того, щоб суд вирішив справу на його користь. Вказівки на те, яка кількість доказів є очевидно достатньою для певної категорії справ, містяться у нормах матеріального права. Наприклад, відповідно до законодавства штату Мічіган очевидно достатніми є докази завдання автомобілю шкоди під час його знаходженя під доглядом власника гаража для доведення необережної вини власника [7, ст. 497].

Як вже зазначалось, термін «prima facie» був запозичений з англо-саксонської моделі кримінального процесу у якій, на відміну від очевидної достатності, критерії задовільної достатності не встановлюються законом. Задовільна достатність застосовується при остаточній оцінці доказів у більшості цивільних справ. Задовільно достатньою є така кількість доказів, яка за результатами їх розумового зважування судом здатна переконати у правдивості певного факту. Тобто, у такому випадку достатніми є докази, які можуть обґрунтувати ухвалення рішення на користь особи, яка їх подала. Це пов'язано з питанням зважування доказів.

Відтак у праві Великобританії тягар доказування «prima facie», є обов'язковим для того, щоб питання було винесено на розгляд суду та певне стверджуване порушення стало предметом розгляду в суді. Причому поняття тягаря доказування в окремих юрисдикціях є доволі складним. Так, тягар доказування може розглядатися у двох значеннях, або як два окремих тягаря: 1) тягар переконання або правовий тягар; та 2) тягар надання доказів або доказовий тягар [8, с.3]. Важливою відмінністю між ними, є те, що перший встановлюється матеріальним правом, та не може бути перекладений з однієї сторони на іншу у ході судового розгля-

ду, на відміну від другого, який є частиною процедурного права, а тому є змінним тягарем, і саме він передбачає наявність «prima facie» доказів для його виконання.

Наприклад, «якщо прокурор не надасть магістрату доказів, які б «prima facie» обґрунтовували можливість винесення обвинувального вироку, то захисник може подати клопотання про відсутність підстав для притягнення до відповідальності («no case to answer») та відхилити розгляд справи» [9, с. 60].

Крім того, у випадках *affirmative defence* на стороні лежить тягар надання доказів та в залежності від юрисдикції може покладатись ще й тягар переконання. У випадку наявності лише тягаря надання доказів для ствердження *affirmative defence* сторона захисту повинна надати докази, які б «prima facie» свідчили про існування даних обставин, і даний тягар вже переходить на сторону обвинувачення, яка повинна спростувати таке твердження.

Причому «покладення доказового тягаря не розглядається судами системи загального права як перекладення тягаря доведення, оскільки правовий (кінцевий) тягар покладений на сторону обвинувачення» [10].

У практиці ЄСПЛ рівень переконання, необхідний для досягнення конкретного висновку і для існуючих цілей, щоб перекласти тягар доказування, суттєво пов'язаний зі специфікою фактів, характером висунутого твердження та правом ЄКПЛ, що ставиться під загрозу (*Nachova v. Bulgaria* (*Начова та інші проти Болгарії), № 43577/98 та 43579/98, § 147; Iskandarov v. Russia (Іскандаров проти Росії), № 17185/05, § 107; El-Masri v. The former Yugoslav Republic of Macedonia (Ель-Мазрі. проти колишня Югославська Республіка Македонія, № 39630/09, § 151,)*.

Використання обставини «prima facie» можливе при розгляді будь-яких порушень статей ЄКПЛ. Це заборона катування, дискримінація право власності, депортація тощо. У кожній конкретній справі суд самостійно встановлює яким саме чином розподіляється тягар доказування на сторони. Це може бути або повна передача тягаря доказування на уряд країни, чи взаємний тягар доказування обох сторін.

В справі *El-Masri v. The former Yugoslav Republic of Macedonia (Ель-Мазрі. проти колишня Югославська Республіка Македонія, № 39630/09, § 151,)* ЄСПЛ зауважує, що «заявник, подавши кримінальну скаргу в жовтні 2008 року, доніс до відома прокурора свої звинувачення у жорстокому поводженні з боку державних агентів та їх активній участі у подальшому винесенні агентами ЦРУ. Його скарги підкріплені доказами, що з'явилися в ході міжнародних та інших закордонних розслідувань. На думку Суду, опис заявника подій та наявні матеріали були достатніми для того, щоб викликати хоча б обґрунтовану підозру щодо того, що зазначені скарги на Конвенцію могли бути введені державним органам, як зазначено заявником. Таким чином, він поклав основу випадків первинного факту неправомірного поводження з боку органів безпеки держави-відповідача, що гарантувало розслідування владою відповідно до вимог статті 3 Конвенції. У будь-якому випадку, той факт, що заявник подав офіційну кримінальну скаргу, не був вирішальним, оскільки інформація, донесена органам влади про серйозні порушення статті 3 на той час, породжувала ipso facto зобов'язання відповідно до цієї статті, яку держава несе ефективне розслідування» [11].

В справі *D.H. v. Czech Republic (Д. Х. проти Чеської республіки)* Суд виклав свою позицію щодо тягаря доведення у справах про наявність непрямої дискримінації. Він одночасно лежить на заявнику та державі-відповідачі. Якщо заявник робить спростовне припущення, що вплив певного заходу або

практики є дискримінаційним, тягар доведення переходить на державу-відповідача. В такому випадку саме вона повинна продемонструвати, що відмінність у ставленні до заявника була виправданою. Спростовне припущення може бути визнане Судом, якщо статистичні дані, якими заявник намагається довести наявність певного факту, під час критичного аналізу довели свою надійність, значущість та є достатніми, щоб становити докази «prima facie» [12].

У справі *Лісний та інші проти України та Росії (Lisnyy and others v. Ukraine and Russia)* ЄСПЛ зазначає, що провадження має суперечливий характер і сам вимагає від заявників надати «prima facie» доказів на підтвердження своїх скарг. «Оскільки заявники покладаються на статтю 1 Протоколу № 1 до Конвенції, Суд прийняв позов про право власності деякими заявниками на основі виписок із житлового інвентарю, виданих міською адміністрацією після посягання на напад. *(див. Керімова та інші проти Росії, № 17170/04, 20792/04, 22448/04, 23360/04, 5681/05 та 5684/05, § 293, 3 травня 2011 року)*. У справі *«Дамаєв проти Росії» (№ 36150/04, § 108-111, 29 травня 2012 р.)* вважав, що заявник, який скаржиться на руйнування свого будинку, повинен надати хоча б короткий опис цього майна. В якості подальших прикладів «prima facie» доказів права власності або проживання на власність, Суд прийняв такі документи, як права власності на землю чи майно, виписки із земельних або податкових реєстрів, документи місцевої адміністрації, плани, фотографії та квитанції на обслуговування, а також докази доставки пошти, заяв свідків чи будь-яких інших відповідних доказів. Як правило, якщо заявник не пред'являє жодних доказів права власності на майно чи місце проживання, його скарги можуть бути відмовлені. Підводячи підсумок, заявники зобов'язані надати достатньо «prima facie» доказів на підтвердження своїх скарг відповідно до статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції про знищення майна в умовах збройного конфлікту. Аналогічні міркування стосуються скарги, поданої відповідно до пунктів 1, 8, 10 та 13 статті 2 Конвенції [13].

Не менш важливою є можливість використовувати «prima facie» докази у справах про насильницьке зникнення осіб. Так в справі *Atabayeva v Russia (Абтабаєва проти Росії)* Суд зазначив, що у разі, коли заявник робить твердження «prima facie», а у Суду немає можливості зробити висновок на основі фактів через відсутність відповідних документів, на Уряд покладається обов'язок вичерпно аргументувати, чому даний документ не може бути наданий Суду для перевірки тверджень заявника, або дати задовільне і переконливе пояснення того, як саме відбулися події, про які йде мова. Таким чином, тягар доказування переноситься на Уряд, і якщо він не представляє достатніх аргументів, то постає питання про можливі порушення Статті 2 та/або Статті 3 *(Toğcu v. Turkey, № 27601/95, § 95, 31 травня 2005 р ., і Akkum and Others v. Turkey, № 21894/93, § 211, ECHR2005 II)*.

Враховуючи вищеназвані елементи, Суд вважає встановленим, що заявники представили досить серйозні докази (prima facie) того, що їх родич був затриманий представниками держави. Твердження Уряду про те, що слідством не встановлена причетність федеральних силових структур до викрадення, є недостатнім і не звільняє Уряд від згаданого вище тягаря доказування. Також починаючи з 3 травня 2001р. заявники не отримували достовірних відомостей про їх родича. Його прізвище відсутне в журналах реєстрації осіб, які утримуються під вартою. І, нарешті, Уряд не надав будь-яких пояснень того, що сталося з ними після арешту. Беручи до уваги, усі надані докази та доводи сторін та окремо відзначаючи, що феномен

«зникнень» в Чеченській Республіці добре відомий *(беручи до уваги цілий ряд розглянутих ним справ: Imakayeva v. Russia, № 7615/02, ECHR2006; Luluyev and Others v. Russia, № 69480/01, ECHR2006))*, Суд робить висновок, що в умовах збройного конфлікту в Чечні, якщо когось затримують невстановлені військовослужбовці, а потім факт затримання не визнається, це можна розглядати як загрозливу життя ситуацію. Відсутність Рамзана Кукуєва і будь-яких відомостей про нього протягом декількох років підтверджують дане припущення[14, с.188-189].

Ще одним із важливих випадків застосування обставини «prima facie» у справах про катування та нелюдське поводження. Так, у справі *A. v. the Netherlands (А проти Нідерландів)* ЄСПЛ акцентував увагу на принципі заборони, який закріплений у різних документах та інтерпретований міжнародними судами. Зокрема у рішенні вказано, «що стосується характеру та ступеня ризику катувань чи жорстокого поводження, що спричинило заборону на відмову, втручені, зокрема, посилалися на прецедентну практику Комітету проти катувань, згідно з якою при оцінці питання, чи є фізична особа особисто наражався під загрозою, особлива увага приділялася будь-яким доказам того, що він чи вона належить або вважається належним до групи, яка ідентифікується, яка в країні перебування була спрямована на катування чи жорстоке поводження. Організаційна приналежність була особливо важливим фактором у випадках, коли індивід належав до групи, яка була визначена як «терористична» або «сепаратистська» група, що загрожувала безпеці держави і з цієї причини була націлена на особливо жорсткі форми репресій. У таких випадках заборона повернення може прийти в силу, навіть якщо б не було доказів того, що ця особа в минулому жорстоко поводилася або була особисто звернута до неї з боку влади держави повернення, або коли загальні права людини ситуація в цій країні покращилася. Натомість Комітет проти катувань зосередився на оцінці того, як відповідна держава ставилася до членів цих груп та чи були надані достатні докази того, що ця держава вважатиме, що конкретна особа асоціюється з цільовою групою. В цьому останньому контексті особливо важливими факторами були характер та профіль діяльності індивіда в його країні походження чи за кордоном, а також кількість гласності, що стосується його справи.

Через специфічний характер катувань чи жорстокого поводження Судом Страсбургу та іншими трибуналами було загально визнано, що тягар доказування не може покладатися на особу, яка стверджує, що одна, тим більше, що це стосується особи та держави. не завжди мають рівний доступ до доказів. Тому було визнано достатнім, щоб особа могла викласти «спірний» або «prima facie» випадок ризику катувань або жорстокого поводження з метою введення заборони на відмову, з подальшим тягарем для держави вигнання, що спростує це претензія.

Думка, як визнав Суд що дипломатичні запевнення не є достатніми для компенсації існуючого ризику катувань, поділяється все більшою кількістю міжнародних правозахисних органів та експертів. На думку втручаних, жодні «компенсаційні заходи» не могли вплинути на характер заборони проти катувань, а також на зобов'язання щодо запобігання його виникненню, які двосторонніми угодами явно не вплинули» [15].

Висновки. Отже, нерідко у практиці ЄСПЛ можна зустріти аргументацію, що доведення певного факту позивачем, у випадку надання «prima facie» доказів, призводить до перекладання тягаря доведення на відповідача, тобто на уряд країни. Це веде до того, що урад має надати докази на підтвердження власної позиції і спростування «prima facie» доказів позивача. Інколи відмова

відповідача у наданні документів веде до задоволення позову, так як відповідач не виконує перекладений на нього тягар доведення. Перехід тягаря доведення після встановлення факту «prima facie» – характерна риса одного з етапів судочинства у ЄСПЛ, та має відношення до так званого «striking out» (виключення).

Доходимо висновку, що в справах, безпосередньо пов'язаних з грубими порушеннями ЄКПЛ, (катування, дискримінація, грубе порушення права власності, примусове внутрішнє переміщення тощо) обставини які не були встановлені на національному рівні можуть бути доведені у ЄСПЛ шляхом надання «prima facie» доказів. У таких випадках роль ЄСПЛ у встановленні фактів набирає величезної ваги в процедурі по захисту порушених конвенційних прав, без якої жертвам серйозних порушень прав було б надзвичайно важко отримати захист та отримати справедливу сатисфакцію.

Література:

1. Black H. C. Black's Law Dictionary. 9-th ed. Bryan A. Garner, ed. St. Paul, Minn.: Thomson Reuters, 2009. XXXI, 1920 p
2. Мезяев А.Б. Права обвиняемого в современном международном уголовном процессе (вопросы теории и практики) : автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность 12.00.10 – Международное право; Европейское право. М., 2013. – С. 7.
3. Case of Tangiyeva v. Russia (Application no. 57935/00) 07/07/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83578
4. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі України: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки) – К.: Видавець Фурса С.Я., КНТ, 2005. – 256 с.
5. Руда Т. В. Критерій достатності при оцінці доказів у цивільному судочинстві України і США: порівняльно-правовий аналіз / Т. В. Руда // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки. – 2011. – Вип. 88. - С. 106-110
6. Decision of the Supreme Court of Kansas in the case of State versus Haremza, November 3, 1973 // Pacific Reporter Second, Vol. 515, Pages 1217-1224
7. Nolan J.R., УДК 347.672 Nolan-Haley J.M. Black's Law Dictionary: Definitions of the Terms and Phrases of American and English Jurisprudence, Ancient and Modern, By Henry Campbell Black, M.A. (St. Paul, Minnesota: West Group, 1990 – Sixth Edition) – 1657 p.
8. Reinert A.A. The Burdens of Pleading, Univ. PA. Law Rev., vol. 162, no. 7, pp. 1767–1791, 2014.
9. P. Roberts and A. Zuckerman, Criminal Evidence, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010
10. R. v. Director of Public Prosecutions, Ex Parte Kebeline and Others [1999] UKHL 43; [2000] 2 AC 326; [1999] 3 WLR 972; [2000] Crim LR 486 (28th October, 1999). URL: http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1999/43.html
11. Case of El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia [GC], no. 39630/09, judgment of 13 December 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115621
12. Case of D.H. and Others v. Czech Republic, Application No. 57325/00, 13 November 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83256
13. Lisnyy against Ukraine and Russia no. 5355/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-165566%22]}
14. Case of Atabayeva and others v. Russia no. 26064/02 12 June 2008[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86883
15. Case of A. v. the Netherlands no. 4900/06 20 July 201[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100038

References:

1. Black H. C. Blacks Law Dictionary. 9-th ed. Bryan A. Garner, ed. St. Paul, Minn.: Thomson Reuters, 2009. XXXI, 1920 p
2. Meziaev A.B. Prava obvyniaemoho v sovremennom mezhdunarodnom uholovnom protsesse (voprosы teoryy y praktyky) : avtoreferat dyssertatsyy na soyskanye uchenoi stepeny doktora yurydycheskykh nauk. Spetsyalnost 12.00.10 – Mezhdunarodnoe pravo; Evropeiskoe pravo. M., 2013. – C. 7.

3. Case of Tangiyeva v. Russia (Application no. 57935/00) 07/07/2008 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://hudoc.echr.coe.int /eng?i=001-83578

4. Fursa S.Ia., Tsiura T.V. Dokazy i dokazuvannia u tsyvilnomu protsesi Ukrainy: Naukovo-praktychnyi posibnyk. (Seriia: Protsesualni nauky) – K.: Vydavets Fursa S.Ia., KNT, 2005. – 256 s.

5. Ruda T. V. Kryterii dostatnosti pry otsintsi dokaziv u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy i SShA: porivnialno-pravovyi analiz / T. V. Ruda // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriia: Yurydychni nauky. – 2011. – Vyp. 88. - C. 106-110

6. Decision of the Supreme Court of Kansas in the case of State versus Haremza, November 3, 1973 // Pacific Reporter Second, Vol. 515, Pages 1217-1224

7. Nolan J.R., UDK 347.672 Nolan-Haley J.M. Blacks Law Dictionary: Definitions of the Terms and Phrases of American and English Jurisprudence, Ancient and Modern, By Henry Campbell Black, M.A. (St. Paul, Minnesota: West Group, 1990 – Sixth Edition) – 1657 p.

8. Reinert A.A. The Burdens of Pleading, Univ. PA. Law Rev., vol. 162, no. 7, pp. 1767–1791, 2014.

9. P. Roberts and A. Zuckerman, Criminal Evidence, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010

10. R. V. Director of Public Prosecutions, Ex Parte Kebeline and Others [1999] UKHL 43; [2000] 2 AC 326; [1999] 3 WLR 972; [2000] Crim LR 486 (28th October, 1999). URL: http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1999/43.html

11. Case of El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia [GC], no. 39630/09, judgment of 13 December 2012 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115621

12. Case of D.H. and Others v. Czech Republic, Application No. 57325/00, 13 November 2007 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83256

13. Lisnyy against Ukraine and Russia no. 5355/15 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-165566%22]}

14. Case of Atabayeva and others v. Russia no. 26064/02 12 June 2008[Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86883

15. Case of A. v. the Netherlands no. 4900/06 20 July 201[Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100038

Skupinskyi O.V., Hnidenko V.I., Prima facie evidence in the practice of the ECHR. - Article.

The current Ukrainian procedural legislation and the legislation of foreign countries pay great attention to the problems of resolving the burden of proof. Basically, the legislation of foreign countries, as well as in Ukraine, mentions the principle of presumption of integrity and rationality of the presented evidence. As a rule, due to procedural malpractice, the laws of different countries provide for abuse of law, which formally looks like a legal act, but can significantly affect the timeliness of the decision or the content of the decision itself.

The article examines the issues of evidence in the structure of decisions of the European Court of Human Rights. In particular, the main attention is paid to the use of the prima facie circumstance through the prism of the decisions of the European Court of Human Rights, which illustrate possible situations in which it is appropriate to use this circumstance. The use of the circumstance "prima facie" is directly related to the burden of proof on the part of the plaintiff on the side of the defendant. Attention to the institution of evidence, taking into account the prima facie circumstance, is connected with the fundamental role that it continues to play in international justice, such practice of the European Court of Human Rights is aimed at the fair organization of the judicial system when guarantees are legally regulated and enforced in practice are proportional to legitimate expectations society.

Therefore, it is often the case in the ECtHR that one can argue that, by providing the applicant with a prima facie piece of evidence, the fact leads to the burden of proof being placed on the defendant, that is, on the government of the country. This leads to the government having to provide evidence to support its own position and to refute the claimant's prima facie evidence. Sometimes the refusal of the defendant to provide documents leads to satisfaction of the claim, since the defendant does not fulfill the burden of proof transferred to him. The shift in the burden of proof after the prima facie finding is a feature of one of the stages of ECtHR litigation, and has to do with the so-called "striking out".

Keywords: *justice, evidence, burden of proof, court proceedings, practice of the ECHR.*

Скупинський О. В., Гниденко В. И., Prima facie доказательства в практике ЕСПЧ. – Статья.

В статье исследованы вопросы доказывания в структуре решений Европейского суда по правам человека. В частности, основное внимание уделено использованию обстоятельства «prima facie» через призму решений Европейского

суда по правам человека, которые иллюстрируют возможные ситуации в которых уместно пользоваться данным обстоятельством. Использование обстоятельства «prima facie» непосредственно связано с возложением бремени доказывания со стороны истца на сторону ответчика. Внимание в институт доказывания с учетом обстоятельства «prima facie» связано с тем фундаментальной ролью, которую она продолжает играть в международном правосудии, такая практика Европейского суда по правам человека направлена на справедливое организацию судебной системы, когда законодательно регламентированы и соблюдаемые на практике гарантии пропорциональны законным ожиданиям общества.

Ключевые слова: *правосудие, доказывания, бремя доказывания судебное разбирательство, практика ЕСПЧ.*

Авторська довідка:

Скупінський Олег Віталійович – *адвокат, к.ю.н., доцент кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк, Україна.*

Гніденко Вікторія Ігорівна – *асистентка кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк, Україна.*

Стаття надійшла до редакції 17 лютого 2020 р.